

Universitätsbibliothek Wuppertal

**Q. Horatii || Flacci Sermo-||nvm, sev Satyra-||rvm, sev
Eclogarvm libri || duo: Epistolarum li-||bri totidem.**

Horatius Flaccus, Quintus

Francofurti ad Moenum, 1577

6.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-306)

A tales pauidis et pendunt mentibus saepe, Efficiunt animos humileis formidine diuim, Depressosq; premunt ad terram, propterea quod Ignorantia causarum conferre Deorum Cogit ad imperiam res, & concedere regnum: Quorum operum causas nulla ratione videre Possunt, hac fieri diuino numine rentur. Nam, bene qui didicere, Deos securum agere animum Si tamen interea mirantur, &c. ut supra. Idem lib. 5. Ogenus infelix humanum: italia Diuis Cum tribuit facta, atque iras adiunxit acerbas, Quantos tum gemitus ipsi sibi, quantaq; nobis Volnera, quas lacrymas peperere minoribus nostris. Idem lib. 2. Omnis enim per se Diuim natura necesse est Immortali euo summa cum pace fruatur, Semota a nostris rebus, seiuunctaq; longè, Nam priuata dolore omni, priuata periculis, Ipsa suis pollens opibus, nihil indiga nostri, Nec bene promeritis capitur, nec tangitur ira. M. Tull. quoque lib. 1. de natura Deorum, sub persona Velleij, ita scribit, Quod si ita est, verè exposita illa sententia est ab Epicuro, Quod æternum, beatumq; sit, id nec habere ipsum negotij quicquam, nec exhibere alteri. Itaque neque ira, neque gratia teneri, quod, que talia essent, imbecilla essent omnia. Idem lib. 3. ait, **B** videri Epicurum de Diis immortalibus non magno opere pugnare: tantummodo negare Deos esse non audere, ne quid inuidia subeat, aut criminis. Idem lib. 1. scribit, Posidonium dixisse Deos Epicuro nullos esse videri, quaq; is de Diis immortalibus dixerit, inuidia detestanda causa dixisse. Verum tamen vtrum voluerit, & cogitarit Epicurus Deos tollere, necne, obscurum est: illud perspicuum, eum sensisse nullam illos habere curam rerum humanarum, id est, quod Lucret. & Horat. dicunt, securum agere animum, Plato autem contra probat & Deos esse, & curare res humanas: itaque & piis bene velle benigneq; facere: & impiis, ac sceleratis iratos, & infensos esse. sic enim ille in Phædone, ἀλλὰ τὸ δὲ γὰρ μοι δοκεῖ, ὃ Κείβης, εὐ λέγεσθαι, τὸ θεὸς εἶναι ἡμῶν τὸς ὀπιμειλημένους, id est, Sed hoc quidem mihi, Cebes, rectè dici videtur, deos esse, qui nostri curam habeant, & rebus humanis consulant. & lib. 1. de legibus, ait Deos omnium custodum esse maximos, & in maximis rebus eorum custodiam, curamque versari: quam sententiam iterat in *Επινοῖα*.

DIDIICI] ab Epicuro, cuius sapientiam insanientem appellat Od. 34. lib. 1. Insanientis dum sapientia Consultus erro.

C TRISTEIS] tristes essent Diis scilicet, & laboriosi, si, quicquid mirabile quotidie accidit, id ab illis proficisceretur, ac de caelo in terras demitteretur. Lucret. lib. 2. Quæ bene cognita si teneas, natura videtur Libera cōtinuo dominis priuata superbis, Ipsa sua per se sponte omnia Diis agere expers. Quidam tristeis interpretantur iratos, atque infestos.

SATYRA 6.

Non, quia, Macenas, Lydorum quicquid Etruscis
Incoluit sineis, nemo generosior est te:

Nec, quod auus tibi maternus fuit, atque paternus,

Olim qui magnis legionibus imperitarint
Ut pleriq; solent, naso suspendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum.

Cum referre negas, quali sit quisq; parente
Natus, dum ingenuus: persuades hoc tibi
verè,

Ante potestatem Tulli, atque ignobile
regnum,

Multos saepe viros nullis maioribus ortos,
Et vixisse probos, amplius & honoribus
auctos:

Contra Leuinum Valerigenus, unde superbus

Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non umquam pretio pluris licuisse, no-

tante

Iudice, quem nosti, populo: qui stultus honores

Sæpe dat indignis: & fama seruit ineptus:

Qui stupet in titulis, & imaginibus, quid oportet

Nos facere à vulgo longè, lateq; remotos?

Namque esto: populus Leuino mallet honorem,

Quàm Decio mandare nouo: censorq; moueret

Appius, ingenuo si non essem patre natus:
Vel merito, quoniam in propria non pelle

quiessem.

Sed fulgente trahit constrictos gloria
curru

Non minus ignotos generosis. quò tibi
Tulli

Sumere depositum clauum, fierique tribuno?

Inuidia accreuit: priuato quæ minor
esset.

Nam, ut quisque insanus nigris medium
impedit crus

Pellibus

- A Pellibus, & latum demisit pectore clauum:
 Audit continuo, quis homo hic est? quo patre natus?
 Vt, si qui egrotet, quo morbo Barrus, haberi
 Vt cupiat formosus: eat quacumque, puellis
 Iniiciat curam querendi singula: quali Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
 Sic, qui promittit, ciueis, urbē sibi cura, Imperium fore, & Italiam, & delubra deorum:
 Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
 Omneis mortaleis curare, & querere cogit.
- B Tūne Syri, Damae, aut Dioys I filius, audes
 Deicere è saxo ciueis, aut tradere Cadmo?
 At Nouius collega gradu post me sedet uno.
 Namque est ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paullus,
 Et Messalla videris. at hic si plostra ducenta,
 Concurrantque foro tria funera: magna sonabit,
 Cornua quod, vincatque tubas. saltem tenet hoc nos.
 Nunc ad me redeo libertino patre natum:
- C Quem rodunt omnes libertino patre natum:
 Nunc, quia Mecenas tibi sim conuictor: at olim,
 Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
 Dissimile hoc illi est: quia non ut forsit honorem
 Iure mihi inuideat quiuis: ita te quoque amicum:
- Præsertim cautum dignos assumere, D
 praua
 Ambitione procul felicem dicere non hoc
 Me possum casu, quod te sortitus amicum.
 Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
 Virgilius, post hunc Varius dixere quid essem.
 Vt veni coram: singultim pauca locutus, (Infans namque pudor prohibebat plura profari.)
 Non ego me claro natum patre, non ego circum
 Me Satureiano vectari rura caballo:
 Sed, quod eram, narro. respondes (ut tuus E
 est mos)
 Pauca ab eo: & reuocas nono post mense: iubesque;
 Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
 Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
 Non patre præclaro, sed vita, & pectore puro.
 Atqui si vitis mediocribus, ac mea paucis
 Mendosa est natura, alioqui recta: velut si
 Egregio inspersos reprendas corpore nauos: F
 Sineque auaritiam, neque sordeis, ac mala lustra
 Obiiciet verè quisquam mihi: purus, & insons
 (Vt me collaudem) si viuo, & carus amicis:
 Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
 Noluit in Flauiludum me mittere: magni
 Quo pueri magnis è centurionibus orti.

- A *Lauo suspensi loculos, tabulamq; lacerto,
Ibant octonis referentes idibus ara.
Sed puerum est ausus Romam portare,
docendum
Arteis, quas doceat quiuis eques, atque
senator
Semet prognatos: vestem, seruosque se-
quenteis
In magno ut populo si quis vidisset, auita
Ex re praebere sumtus mihi crederet il-
los.
Ipse mihi custos incorruptissimus omneis
Circum doctores aderat: quid multa? pu-
dicum,
Qui primus virtutis honos, seruauit ab
omni*
- B *Non solum facto, verum opprobrio quo-
que turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret,
olim
Si praeo paruas, aut, ut fuit ipse, coa-
ctor
Mercedes sequerer. neque ego essem que-
stus. ob hoc nunc
Laus illi debetur, & a me gratia maior.
Nil me poeniteat sanum patris huius: eo-
que
Non, ut magna dolo factum negat esse
suo pars,
Quod non ingenuos habeat, clarosque pa-
renteis:*
- C *Sic me defendam. longe mea discrepat istis
Et vox, & ratio. nam, si natura iuberet
A certis annis auum remeare peractum:
Atque alios legere ad fastum quoscunq;
parenteis:
Optaret sibi quisque: meis contentus, ho-
nestos
Fascibus, & sellis, nollem mihi sumere,
demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quod
Nollem onus, haud umquam solitus, por-
tare molestum.*
- Nam mihi continuo maior querenda fo-
ret res:
Atque salutandi plures: ducendus &
vnus,
Et comes alter: uti ne solus, rusve, per-
egre-
Ve exirem: plures calones, atque caballi
Pascendi: ducenda petorrita. nunc mihi
curto
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Taren-
tum:
Mantica cui lumbos onere vlceret, atq;
eques armos.
Obiiciet nemo sordeis mihi, quas tibi
Tulli,
Cum Tiburte via pratorem quinque se-
quantur
Te pueri lasanum portantes, cenophorum-
que.
Hoc ego commodius, quam tu praclare
senator,
Multis atque aliis viuo. quacunq; libi-
do est,
Incedo solus: percunctor quanti olus, ac
far:
Fallacem Circum, vespertinumque per-
erro
Sape forum: assisto diuinis: inde domum
me
Ad porri, & ciceris refero, lachaniq; ^F
catinum.
Cena ministratur pueris tribus: & lapis
albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: astat
echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana su-
pellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi
quod cras
Surgendum sit mane: obeundus Marsya,
qui se
Vultum ferre negat Nouiorum posse mi-
noris.*

A *Ad quartam iaceo: post hanc vagor, aut
ego lecto,
Aut scripto, quod me tacitum iuuet. vn-
gor oliuo,
Non, quo fraudatis immundus Natta lu-
cernis.
Ast, ubi me fessum sol acrior ire lauatu
Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
Pransus non auide, quantum interpellat
inani
Ventre diem durare, domesticus otior.
hac est
Vita solutoru misera ambitione, grauiq;
His me consolor, victurus suauis, ac si
Quaestor auus, pater atq; meus, patruus-
que fuissent.*

B NON, QVIA MÆCENAS, &c.] huius loci
hæc sententia est, non ideo Mæcenas, quod om-
nium Lydorum, quicumque in Etruriam domi-
ciliū ac sedes transtulerunt, generosissimus es,
nec, quod maiores tui magnis legionibus impera-
uerunt, humilis & obscuri generis homines despi-
cis, ac derides. Dionysius Halicarnas. lib. 1. ῥωμα. ἀρ-
χαιολ. hæc de Etruscis scribit, Τυρρῶνες οἱ μὲν αὐτὸς Ἰτα-
λίας ἀποφάνεσιν, οἱ δ' ἐπὶ Ἰταλίας, καὶ πῶς ἐπινομήσαν
αὐτοῖς ταύτω οἱ μὲν αὐθιγῆς τὸ ἔθος ποιοῦντες ἀπὸ τῶν ἐρυ-
μάτων, ἀπὸ τῶν τῶν τῆς οἰκουμένης κατεσκευάσαντο, τῶν δὲ
λέγουσι. τύρρῆες τῶν καὶ τῶν τύρρῆνοις αἱ ἐπινοήσεις, καὶ ἐπι-
νοήσεις οἰκίσεις ὀνομάζονται, ὡς παρ' Ἕλλησι, &c. οἱ δὲ με-
ταναστεῖς μυθολογοῦντες αὐτῶς εἶναι, τύρρῆνον ἀποφάνεσιν ἠγε-
μόνα τῆς Ἰταλίας γενόμενον, ἀπ' ἐαυτοῦ δεῖξαι τῶν ἔθνευ τῶν νο-
μα. τῶν δὲ Λυδῶν εἶναι τὸ γένος ἐκ τῆς ἀσσυρίων. Μηλονίας
καλεμένης, παλαιὸν δὴ πῶς, μεταναστεῖντα. id est, Thyrrhe-
nos alij indigenas Italie populos esse aiunt, alij adue-
nas: atque ij quidem, qui hanc gentem in Etruria na-
tam faciunt, hoc nomen à propugnaculis, quæ primi
mortalium, qui in his locis habitauerunt, construxere,
impositum esse dicunt. turres enim, seu turres, etiam
C *apud Tyrrenos domicilia muris iuncta, solida, ac va-
lida nominantur, quemadmodum & apud Græcos.
Ab euentu porro nomen impositum esse volunt, &c.
Qui autem eos aduenas esse fabulantur, Tyrrenum
aiunt, qui colonia dux fuerit, à seipso genti nomen im-
posuisse. Hunc autem genere Lydum fuisse, antiquum
quendam, atque ab ea, quæ antea Meionia appellaba-
tur, in hæc loca commigrasse. Hæc, & longè plura
Dionysius de Etruscis, seu Tyrrenis, tradit lib. 1.
quæ legat apud illum, qui his paucis nondum ex-
pletus erit: videat & apud Herodotum nonnulla
non iniucunda lib. 1. quæ tamen Dionysius pro-
fert in eodem, vnde illa de promsi, loco. Ex hac
opinionem illud Virgilij est lib. 2. Ad terram Hesper-
iam venies, ubi Lydius arua Inter opima virum le-
ni sinit agmine Tiberis. Mæcenatem autem ab Etru-
ria regibus ac principibus esse prognatum, cum*

D Horatius multis locis prædicet, vt Od. 1. lib. 1. &
Od. 29. lib. 3. tum & Propertius ipse testimonio
est lib. 3. vt annotauimus supra ad Od. 29. lib. 3.

LYDORVM QVICQVID.] id est, quantum
Lydorum incoluit, &c. quod cuiusmodi est, vt si di-
xisset, quicumque seu quotcumque Lydi incolue-
runt sineis Etruscos, &c. sic loquitur supra Od. 5.
epod. At d, deorum quicquid in calo regit Terras.
simile est illud Catullianum, O quantum est ho-
minum venustiorum. & Terent. Heautont. At te
omnes Dij, Deaq; quidem, quantum est, Syre, Cum
istoc inuento, cumq; incepto perduint.

OLIM QVI MÆCEN. LEG. I M P.] hæc è
Lucretio sumta sunt lib. 3. Inde alij multi reges, re-
rumq; potentes Occiderunt, magnis qui gentibus im-
peritarunt. Imperitarint autem excudi iussi, secu-
tus aliquot libros manu scr. quamquã cod. Iann.
Tornes. & Vatic. habent imperitarent.

NASO SVSPEND. ADVN.] derides. saty.
8. lib. 2. Balatro suspendens omnia naso. Græci di-
cunt μωχτροίσειν.

IGNOTOS] ignobileis, obscuros, ἀσήμους. vt
infra ead. sat. Non minus ignotos generosis.

LIBERTINO PATRE NAT.] item infra, E
Nunc ad me redeo libertino patre natum. & epist.
ad libr. Me libertino natum patre.

CVM REFERRE NEGAS] sic habent li-
bri omnes antiqui. hoc eò dico, ne quis suppo-
nat, neges.

DVM INGENVVS] ingenuus erat Horatius,
si ingenuus est is, cuius pater seruitutem non ser-
uauit. Nam antiquo iure ciuili libertini à libertis
differebant, cum liberti sint serui manumissi: li-
bertini autem libertorum filij. quam distinctio-
nem imperatores sustulerunt.

T V L L I] Seruij Tullij regis sexti, ex capti-
ua nati.

AMPLIS ET HON.] quidam libri veteres
habent multis & hon.

CONTRA LÆVINVM VALERI G.] id
est, Contra Læuinum P. Valerij Læuini Poplico-
læ, à quo Tarquinius exactus est, filium, persua-
des tibi verè, & exploratum habes, hominem cõ-
temtissimum fuisse.

VALERIGENVS] Valerij filium: vt Tibull.
lib. 4. ad Mess. de Circe, Quamuis illa foret Solis
genus. & Propert. lib. 2. Qualis & Ischomache La-
F *pithe genus heroine. & Horat. Oda 14. lib. 2. & Da-
nai genus Infame. Quidam doctiss. viri, cum, qui
primus in hac nobilissima familia, Læuinus di-
ctus est, hoc cognomentum à sinistro atque im-
probo animo, malisque moribus inuenisse suspi-
cantur: quod mihi quoque sit verisimile: sed ta-
men per Valerij genus, auctorem huius generis
nego intelligi debere: quod illi existimare vi-
dentur.*

V N D E] à quo, ὅφ' ἔ. sic Terent. Adelph. do-
mi habuit, vnde disceret.

REGNO PVLS. FVIT.] quidam libri vete-
res habent pulsus fugit. ego receptam scripturam
retinco.

VNIVS ASS. NON VMQVAM, &c.] id
est, numquam pluris æstimatum esse vno asse.

Ff iij verbum

verbum *liceo* autem in mancipiis, & rebus mancipi, venalibus denique propriè locum habet, vt obsecrè significare videatur Horat. hunc Læuinū quantumuis nobilem, propterea quòd iners, & ignauus fuerit, seruo nihilo meliorem fuisse. M. Tullius ad Attic. lib. 12. *De Drusi hortis, quanti liquisse in scribis, id ego quoque audieram.*

NOTANTE IUDICE, Q.] amplificatio est. hic Læuinus etiam à populo, qui nobilitatem pluris facere solet, quàm bonos mores, & virtutem, tamen contemptus, ac præteritus est: neque vllum honorem, præter quæsturâ, potuit obtinere, propter inertiam, & cetera animi vitia.

QUI STULTVS HON. S.Æ. D.] si populus (inquit) qui sæpe honores defert ad indignos, & famam sequitur, & splendorem generis potius, quàm veritatem, ac virtutem, Læuinū hominem nobilissimū propterea, quòd à maioribus suis degenerauerat, cõtemsit, ac pro nihilo putauit, quid nos oportet facere, multum à populo studiis, & iudiciis discrepanteis, ac dissidenteis?

INDIGNIS] epist. 16. lib. 1. *vt si Detulerit facis indigno, detrahet idem.*

ET FAMÆ SERUIT INEPTVS:] & famæ seruit, in eoque ineptus est: vel in eo ineptus est, quòd famæ, & rumori seruit. notauimus alibi hoc loquendi genus.

STUPET IN TITVLIS] admiratur titulos, & generis antiquitatem. supra saty. 4. *stuper Albius are.*

ET IMAGINIBVS] statuis, generis antiquitatis indicibus ac testibus. Oda 8. epod. *funus atque imagines Ducant triumphales tuum.*

A VVLGO LONGE, LATE QVE,] omnes fere libri manuscr. habent, *longè longèq; remotos?*

NAM QVE ESTO: POPVLVS, &c.] redit ad illud superius de populi leuitate, atque errore, qui plerumque nobilitatem pluris facit, quàm integritatem, grauitatem, constantiâ, ceterasque virtutes. Esto, inquit, demus, populum Læuino homini nobilissimo potius, quàm Decio nouo, & ignobili honores mandaturum: & si ego, cùm ingenuo patre natus non essem, me ad petendos honores contulissẽm, dubium non esse, quin me censor à petendo summoueat, vt indignum magistratu: veruntamen æque ignobiles, vt nobilissimi homines, honoris studio ducuntur.

DECIO.] P. Decio Muri, qui primus è Deciis consul fuit, vt testatur M. Tull. lib. 1. de diuinat. iccirco nouus ab Horat. appellatur.

MANDARE] *mandare honorem, mandare magistratum, vtitatum genus loquendi bonis auctoribus.* Admonet me hic locus, vt emendem locum Cicet. in proœmio orationis pro lege Manil. qui ita vulgò legitur. *Nunc cùm & auctoritatis in me tantum sit, quantum vos honoribus mandandum esse voluistis, & ad agendum facult.* &c. ego honoris legendum cenfeo.

NOVO] noui sunt, quorum maiores ornati nõ fuerunt populi honoribus.

MOVERET] moueret ordine, notaret, iure suffragij priuaret, in ærarios referret.

APPVVS] M. Tull. epist. ad App. lib. 3. *Vale,*

& in censura, si iam es censor, (vt spero) multum de proano cogitato tuo.

VEL MERITÒ, QVONIAM] atque id meritò (inquit) quia mea sorte contentus nõ fuissẽm, aut quia maiora, quàm mei generis, ac loci ratio ferat, cõcupiussẽm: aut quia prætexta, lato clauo, calceis lunatis, & ceteris insignibus honoris & senatorij ordinis ornatus incesissẽm. Erasmus putat natum prouerbiū ab asino Cumano, qui leonina pelle sumta, leonem simulasset.

SED FVLGENTE TRAHIT] id est, sed æquè cupidi gloria & triumpho sunt homines noui, & ignobiles, vt nobiles. curram gloria tribuit vel propter triumphantium currus, vt sup. Od. 9. epod. *Io triumpho, tu moraris aureos currus, & intactas boues.* & idèd fulgente, accipiendum, pro aureo, seu aurato, & quod auro renidet, vel per curram significatur gloriae altitudo, & præstantia.

Lucret. lib. 6. princip. *Quandoquidem semel insignem conscendere currū Ventosum spes Hortata est, &c. aliàs, Vincendi spes, &c.* Horat. epist. ad August. lib. 1. *Quem tulit ad scanam ventoso gloria curru, &c. constrictos autem dixit venustè, significans, gloriae cupidus quasi vincetos in curru triumphali portari.* Atque ita prior explicatio erit posteriori anteponenda.

QVO TIBI TVLLI] hunc Tullium Iul. Cæsar rerum potitus, quòd Pompeianas parteis secutus esset, è senatu mouit, cùm præsertim obscuro, & humili loco natus esset. Interfecto autem Cæsare, fuerat restitutus, atque iterum se ad petendos magistratus contulerat. Hoc igitur dicit, quòd tibi profuit sumere vestem senatoriam tibi à Cæsare ademtam, & obtinere tribunatum? in eundem inuehitur infra, *Obuciet nemo sordis mihi, quas tibi Tulli.*

CLAVVM] Latum clauum, de quo mox dicemus. erat enim senator.

FIERI QVE TRIBVNO] sic edendum curauit, codicum aliquot manu scr. auctoritatem secutus: quam scripturam agnoscit Porphyr.

NAM, VT QVIS QVE] sententia hæc est. nam statim, vt quis nigris calceis lunatis, & senatorio vestitu vt cæpit nouus, & obscurus homo, & eo ipso infans, quòd obscuro loco natus, & nouus insignia senatoria sibi sumat, atque arroget: audit hos populi sermones. *Quis homo hic? &c.* calcei autem senatorij vsque ad medium crus producebantur. iccirco dixit, *mediū impedit crus.* Noui homines autem adepti magistratū, eo ipso fiebant senatores.

ET LATVM DEMIS. PECT. CLAV.] id est, tunicam longam atque ad talos demissam, latis clauis ornata induit. clauus (inquit Sospater Carisius) impurpurata, & inclauata vestis, id est, ὀρθόπους ἐὰν καὶ ἕνδος. Erant autem hi clauis ornamenta quædã purpurea clauorum speciem præbentia, tunicis attexta, seu fortasse assuta: à quibus latus clauus dictus, id est, tunica lati clauis: quod erat insigne maiorum magistratum, vt ædilitium maiorum, prætorum, consulum, denique senatorum. Plin. lib. 33. *Annuli distinxere alterum ordinem à plebe, vt semel cæperunt esse celebres,*

A *bres, sicut tunica ab annulis senatū tantum.* Sueton. in Vespas. *sumta toga virili, latum clauū, quamquā fratre adeptō, diu auersatus est: nec, ut tandem appeteret, compelli, nisi a matre, potuit.* Idem in C. Claud. *Latus clauum, quamuis initio affirmasset nō lecturum senatorem, nisi ciuis Rom. abnepotem, etiā libertini filio tribuit, &c.* Idem in Tiber. *senatori latum clauum ademit, &c.* Idem in Oct. *liberis senatorū, quo celerius recip. assuescerent, protinus a virili toga latum clauum induere, & curia interesse permisit.* erat & angustus clauus, id est, tunica angusti clauī, qua utebantur equites. Suet. in Octau. *usus est togis neque restrictis, neque fufis: clauo nec lato, nec angusto.* Patere, de Mæcen. *no minus Agrippa Casari carius: sed minus honoratus, quippe vixit angusto clauo pæne contentus.* à lato, & angusto clauo laticlauij, & angusticlauij nomina ducta sunt. Suet. in Nerone, *Ac sepe in eiusmodi rixis oculorum, & vita periculum adiit, à quodam laticlauio, cuius uxorem atrectauerat, propè ad necem casus.* Idem in Othone, *Interfuit huic bello pater meus Suetonius Lenis tertie decime legionis tribunus angusticlauius.* Itaque in Vita C. Suet. Tranquilli in princip. sic legendū, *C. Suetonius Tranquillus, patre habuit Suetonium, cognomento Lenem, tertie decime legionis tribunum, & angusticlauium, &c.* Neque verò videtur mihi pratermittendū, quod scribit Pomp. Festus, tunicam palmatam à latitudine clauorum esse dictam, *que nunc* (inquit ille) *à genere picture appellatur.* quibus verbis latis significat, clauos illos in tunicis acū fuisse depictos. Idem alibi clauata vestimenta quedam ait esse appellata clauis intertexta. Varro lib. 8. de ling. Latina, *Nam si quis tunicam in usu ita consuit, ut altera plagula sit angustis clauis, altera latis: utraque pars in suo genere caret analogia.*

B *AVDIT CONTINVO*] sic suprā Od. 25. lib. 1. *audis minus & minus iam: Me tuo longas pereunte nocteis, &c.*

QVIS HOMO HIC EST: QVO P. N.] sic reperi scriptum in decem veteribus cod. vno Vat. Rainutij Card. Iann. Faer. Torn. Russard. Cleric. Nicot. 2. meo.

C *VT SI QVI ÆGROTET, QVO M.]* ut si quis (inquit) eo morbo laboret, quo Barrus, homo immodicè formæ studio deditus, & nimis accuratè comtus, & cultus, ut pote libidinosus, & mulierosus, & adulter: quacumque incedat, curam afferat puellis, de singulis eius corporis partibus quærendi: sic, qui se proficitur idoneum esse ad Remp. administrandam, omneis homines impellit, ut quarant, quo sit loco natus. morbi igitur nomine morbum animi intelligere nos oportet, quomodo & Catullus vsurpat in Egnatium, ob dentium candorem, vsquequaque renidentem. *Quodcumque agit, renidet* (inquit Catul.) *hunc habet morbum Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.* Idem alibi, amorem, tæterrium morbum nominat, ut suprā admonuimus. Sic Plato in Sophista *δενία, καὶ ἀδενία νόσος*, id est, morbum appellat. sic & M. Tullius Verris studium immoderatum in signis, & vasis antiquis comparandis, morbum vocat. Verr. 3. & 6. sic Horatius

suprā Oda 25. lib. 1. *per morbum eunuchorum.* D & cohortis Cleopatrar, morbum animi significat, nempe impudicitiam, & molliem muliebrem. & suprā saty. superiore, *Campanum morbū* eodem sensu nominauit. & infrā saty. 3. lib. 2. *ponas insignia morbi.* ibidem. *Et morbi miror purgatum re illius.* Aiunt quidam hunc Barrum impudicum & mollem fuisse: alij adulteriis nobilem, & Æmiliam virginem Vestalem corrupisse, eoque crimine damnatum esse.

VT CUPIAT FORM.] sic habent omnes fere libri, quos vidi, manu scr. aliquanto melius, nisi fallor, quàm vulgati, *Et cupiat.* Est autem hic ordo, ut si qui, id est, si quis ægrotet eo morbo, quo morbo Barrus ægrotat, seu ægrotabat, nempe, ut cupiat haberi formosus, &c. Potest tamen vulgata lectio ferri.

SYRI, DAMÆ] Syri, Damæ dictum est *ἀκούειν*. sunt enim nomina duo seruilia, id est, minimè Romana: ut & Dionysius. Tūne igitur (inquit Horat. aut ciuis aliquis alius Rom.) *et seruo quopiam natus, audes ciueis Rom. damnatos vel de saxo Tarpeio deicere, vel carnifici tradere securi feriendos?* quod erat in tribunorum plebis potestate situm. quamquam hoc iuris non moderati, neque populares tribunipl. sed turbulentiores, & violentiores vsurpabant.

DEICERE E SAXO] Tarpeio: *ἐκ πέτρης τῆς πενίας κατεπίπτειν*. hoc igitur significat, audes tribunatu fungi?

ET TRADERE CADMO] Cadmum licetorem quendam hoc nomine fuisse volunt. quamquam non nulli *catmo* legi malunt. *catmo* autem, id est, catenæ. alij *camo*.

AT NOVIVS COLLEGA] responderi ignobilis ille, & libertinus, & tamen magistratu fungens, hoc modo. At collegā habeo gradu me inferiorē. Est enim libertus, cum ego sim libertinus.

NAMQVE EST ILLE, PATER Q. E. M.] sic mihi videntur hæc accipienda, ut sint etiā ignobilis illius & libertini, magistratum gerentis verba: non Horatij: quamuis reclamet Porphy.

HOC TIBI PAVLLVS, ET MESSALLA] hoc nomine (respondet Horat. aut alius ciuis Rom. aut populus) nempe quod collega tuo superior sis vno gradu, & condicione, tibi videris summo loco natus.

AT HIC SI PL. D.] verū quāuis hic Nouius sit libertinus, & deteriore loco natus, quàm tu: vno tamen te vincit, quod voce admodum valeat. hoc saltem nos retinet, ac delectat: hoc nos solatur. intellige, hæc quoque dici à ciue, aut populo Rom. Hoc loco autem Horatius urbanē & populum Rom. irridet, qui talibus hominibus magistratus mandet, & ambitiosos, ac magistratus ipsos, qui sola vociferandi facultate freti dignos se honoribus populi esse putent.

MAGNA SONAB. CORN. Q. V.] id est, vocem edet, quæ plaustrorum strepitum: cornuū, & tubarum cantum vincat. clamore, & profusa dicendi facultate, & lingua volubilitate te vincet. sonabit, sonitus edet. nomen *magna* vel cum voce *cornua* coniungere licet, vel cum verbo *sonabit.*

A nabit. Nam & M. Tull. ita loquitur multis locis. ut pro Arch. poeta. *ut etiam Corduba natis poetis pingue quiddam sonantibus, atque peregrinū, tamen aureis suas dederet.* Idem in Bruto. *Cotta, quia se valde dilatandis litteris à similitudine Graeca locutionis abstraxerat, sonabatque contrarium Catulo subagreste quiddam planēque subrusticum, alia quaedam quasi inculta, & siluestri via ad eandem laudem peruenerat.*

SALTEM TENET HOC NOS.] id est, saltem hæc vocis magnitudo, & profusa loquacitas, & laterum firmitas, nos retinet, nosque solatur, seu à nobis impetrat ut eius ignobilitatem atque humilitatem feramus.

NUNC AD ME REDEO, &c.] ex his verbis intelligere licet, ne superiora quidem illa, *hoc tibi Paullus, & Messalla videris, &c.* esse Horatij verba, sed cuius alicuius alius, seu populi ipsius, Romani. Nam quòd ad illa attinet. *Namque est ille, pater quoderat meus, &c.* multo minus Horatij esse putanda sunt.

RODUNT] carpunt, clanculum insectantur, mordent clanculum, ut loquitur Terent. Eunu. sup. sat. 4. *absentem qui rodit amicū.* epist. 18. lib. 1. *Dente Theonino cum circumroditur.* Cicer. orat. pro Corn. Balbo. *more hominum inuidet: in conuiniis rodunt.*

NUNC QVIA MÆCEN. T. S.] duobus temporibus, & duabus de causis se clanculū morderi ostendit, nunc quidem quòd cum Mæcenate viuat, olim autem, quia tribunus militum fuerit, Bruto imperatore.

DISSIMILE HOC ILLI EST] id est, non est idem olim tribunum militum fuisse, atque hoc die cum Mæcenate viuere.

QVIA NON, VT FORSIT, &c.] quia (inquit Horat.) non ut fortasse quiuis mihi possit iure tribunatum, seu quemuis alium honorem inuidere, ita mihi tuam amicitiam iure inuideat. honos enim nonnumquam forte fortuna mandatur etiam indignis: amicitia autem tua neque indignis, neque casu contingere solet, cum dilectū amicorum adhibeas, neque quemquam in amicitiam tuam recipias, nisi perspectum, spectatum, & cognitum. Sciunt autem, qui legerunt Aristotelem lib. 2. rhetor. inuidiam locum habere in rebus alterius secundis, & fortuitis, non in iis, quæ sunt animi viribus, & virtute partæ. sed silentio prætereundum non videtur, Priscianum lib. 15. ita hunc locum legere, ut excudendum curauimus. *quia non ut forsit honorem.* forsit autem idem valet, quod fortassis: eaque voce usus est sup. Od. 28. lib. 1. & Virg. lib. 2. *Æn. Forsit vota facit, cumulatq; altaria donis.* atque ita reperi scriptum in cod. antiquis, Vatic. Iann. Faër. Torn. Clericano, Nicotiano, ceteris omnibus.

CAVTVM DIGNO ASSVM.] in amicis deligendis prudentem, consideratū, ac diligentē: amicos non ambitione, aut alicuius rogatu recipientem: sed tua sponte, tuoque iudicio adoptantem: videlicet qui tibi visi sunt amicitia tua digni.

FELICEM DICERE N. H.] non possum me hoc nomine felicem prædicare, quòd te amicum

nactus sim. nulla etenim me tibi fortuna obtulit: sed certo iudicio, & consilio me ascisti. tuo igitur consilio, id est, τῆς σῆς ἀγαθῆς ἐπιπέσει effectum est, ut tibi sim amicus, nō mea εὐτυχία, id est, felicitate.

HOC CASV] hoc euentu, vel hac sorte. fors enim est effectus fortunæ, ut supra annotauimus, etiam si aliud scribat Nonius. significat tamen interdum cuiusque viuendi genus, siue fortuitò oblatum, siue consultò susceptum.

SORTITVS] subintellige, sim, ut sæpe aliàs. Sortiri autem est λαχάσθαι, nancisci, consequi.

NULLA ETENIM MIHI TEF.] perspicuè ostendit, se in amicitiam Mæcenatis receptū esse non alterius commendatione, non gratia, nō fortuitò: sed illius consilio, ac iudicio: suaque ipsius virtute. fors autem legendum, atque ita habet omnes libri manuscr. non ut vulg. fors.

SINGVLTIM PAUCA LOCVTVS] sic supra sat. 4. dicebat se animi pusilli natum esse, raro & perpauca loquentem. *singultim loqui* est sermone interrupto, & veluti voce identidem compressa loqui: quod vsuuenire solet verecundis, & timidis natura. talem autem locutionem ἰσοφωνίαν vocant Græci, ὡς τὸ ἰσχυρῶς φωνῶν, non ἰσχυροφωνίαν, quæ est vocis (ut ita dicam) gracilitas, & ἰσχύφωνοι, qui ita loquuntur, id est, qui loquendo hæsitant, à Græcis appellantur, non ἰσχύφωνοι, quemadmodum corruptè, ac mendosè habent libri problematū Aristotelis Τμήματ' α. ὡς φωνῆς, quod quidem declarat ipse Aristoteles problemate 1 v. his verbis, οἱ δὲ ἰσχύφωνοι φωνῆσι μὲν, λόγον δὲ ἔδύναται σιωπεῖν. quo loco tamen libri omnes vulgati habent ἰσχύφωνοι.

INFANS PVDOR] infantem pudorem appellat, qui tandi facultatem eripit. ab effectu. pudor enim, & timor obsunt locuturo.

NON EGO CIRCVM ME SAT.] id est, non ego me meas villas, & meos fundos obire dico, equo Apulo insidentem: equo in Satureianis, id est, Tarentinis, aut Appulis pascuis nato, & pascito. Satureiam dictam esse Tarentum volūt quidam. Seruius ad illum locum, *hyali saturo fucata colore,* Georg. 4. notat, Satureium oppidum fuisse Tarento vicinū. Porphyrio Satureianos agros in Appulia fuisse, illis temporibus nobileis, tradit: ex quo per equum Satureianum, Appulum significari.

QVI TURPI SECER. HON, &c.] id est, qui honestū hominē à turpi separas nō generis splendore: sed vitæ innocentia, & animi integritate.

SED VITA, ET PECTORE PVRO.] sed vita integra, ac pura: & animo casto, ac puro. infra paucis post versibus *purus & insons.* sic epist. 2. lib. 1. *nunc adhibe puro Pectore verba puer.* idem Od. 22. lib. 1. *Integer vita, scelerisq; purus.*

ALIOQVI RECTA] paucis vitis, iisque mediocribus exceptis, recta.

NEC MALA LVSTRA] flagitiosas, & nefarias libidines. lustra hoc loco idem, quod ganea, fornices. *malalustra* dixit, propterea quòd sunt quædam legibus ciuilibus concessæ, & ferendæ voluptates: ut supra sat. 4. *Ne sequerer mæchas, concessa cum Venere vi Posses.* nomine lustrorum vitur

A vitur & M. Tull. vt in orat. pro M. Cælio. *Nulla luxuries reperietur, nulli sumtus, nullum es alienum, nulla conuiuorum, ac lustrorū libido.* & in orat. post reditum in senatu. *cur in lustris, & heluationibus, huius calamistrati saltatoris tam eximia virtus tandem cessauit?* & pro Sextio de Gabinio. *hominem emersum subito ex diurnis tenebris lustrorū, ac stuprorum, vmo, ganeis, lenociniis, adulteriisq; confectū.* & epist. ad Cass. lib. 12. *Quis autem in lustris, & vino commentatio potuit esse?* & Lucret. lib. 4. *Desidiosè agere etatem, lustrisq; perire.* & Plautus Bacchid. *atq; id pollicetur se daturū aurum mihi, Quod dem scortis, quodq; in lustris comedim, & congracem pater.* Idem in Alinar. in extrem. *cano capite te cuculum vxor ex lustris rapit.* Idem Curculione. de lenonibus. *hi male suadendo, & lustris lacerant homines.* ex quo apud eundem verbum *lustrari.* in Pseud. *nam qui liberos esse illico se arbitrantur, ex conspectu heri sui si se abdiderint, luxuriantur, lustrantur, comedunt.* Sed mihi reticendum esse nō puto mereperisse in vno & altero codice manuscripto *mala lucra*, quam lectionem tamen non valdè probo. quanquam hæc recepta, vt ne quid dissimulem, me suboffendit in eo, quòd scriptum est *ac mala*, non *nec mala*. videtur enim ita loqui debuissè Horat. *Sineque auaritiā, neque sordes, nec mala lustra, &c.* nam mala lustra longe aliud sunt, quàm sordes, & pæne inter se contraria videntur esse. At si legamus *mala lucra*, vt est in nōnullis libris, ac non *nec* conuenire videntur, quia mala lucra cum sordibus ferè consentiunt, & conspirant.

B *SI VIVO, ET CAR. AM.]* coniunge hæc cum superioribus, hoc modo: si viuus purus, & insons, & carus amicis, &c. libri plerique manuscripti. habent, *si & viuo carus amicis.* quæ scriptura magis Horatiana est, quamuis sit duriuscula.

CAUSA FVIT PATER HIS] quòd non sit auarus, non sordidus, non turpibus, & fœdis libidinibus inquinatus, non impudicus: patri acceptum refert, qui se optimè educandum, & instituendum curauerit.

FLAVI] hic docebat artem numerandi, ac ratiocinandi. vox autem *magni* cohærerere debet cum nomine *pueri*. *magni pueri* autem, id est, magnis, & claris patribus nati. Significat Horatius, aliis patribus non id esse curæ, vt filij sui bonis & honestis, & liberalibus artibus erudiantur, sed vt quæstuosos, & sordidos.

C *LÆVO SVSPENSI LOC.]* hic versus repetitus est in epist. 1. lib. 1. tabulam autem accipe, vt ita dicam, ratiocinatoriam, & in qua ratiocinari, & numerare, & similia discunt. Iuuenal. sat. 9. *ponatur calculus: adsint Cum tabula pueri.*

IBANT OCTONIS REF.] omnes ferè hæc verba accipiunt de mercede, quæ daretur Flauio numerandi magistro: ego autem putabam intelligenda de pecunia antea collocata, & in scœnore occupata, nunc exacta. caput enim, aut certè vsuræ idibus exigebantur, pecunia Kalendis ponebatur, vt diximus supra ad Od. 2. epod. in extr. Itaque hæc verba *referentes era*, sic explicabam: *referentes à debitoribus vsuras idibus.* Iam octo-

nis idibus dixit, quia iduum dies sunt octo.

D *DOCENDVM ARTEIS, QVAS]* quid Romæ didicerit, ostendit his versibus epist. ad Loll. lib. 2. *Roma nutrir mihi contigit, atque doceri, Iratus Grauis quantum nocuisset Achilles.*

SEMET PROGNATOS] semet natos, aut propriè pronèpotes suos à se prognatos. hæc enim vis est huius nominis. M. Tull. Tusc. lib. 3. *Qualis enim tibi ille videtur Tantaloprognatus, Pelelope natus, qui quondam à sœcero OEnomao rege Hippodamiam raptis nactus nuptiis?* Nam de Thye-
sta loquitur.

VESTEM, SERVOSQVE S.] aded (inquit) vt si quis vestitum, & comitatum meum in turba videret, existimaret sumtus illos mihi ex re auita suppeditari. sed nōne fieri poterat, vt ex patrimonio auito sumtus illi Horatio suppeditarentur, quamuis eius auus libertus fuisset? poterat. sed credibilius est patrem Horatij nihil, aut pauca à patre accepisse, omniaque, quæ haberet, quasiuissè. ordo horum verborum hic est, quem alij turbant: aded, vt si quis magno in populo vestem, & seruos sequenteis vidisset, &c.

E *PRÆBERI]* suppeditari, *topiçediz*, vt supra annotauimus.

IPSE MIHI CVSTOS] sic M. Tull. de Cælio in Cæliana, *Nam quoad atas M. Cælij dare potuit isti suspicioni locum, fuit primum ipsius pudore, deinde etiam patris diligentia, disciplinaq; munita.*

INCORRVTISSIMVS] hoc dicit, quia interdum puerorum custodes & ductores, à pudicitia puerilis insidiatoribus & oppugnantibus. corrumpi solent: quod in patrem cadere non potest. est enim pudicitia liberorum suorum custos integerrimus, & sanctissimus.

QVID MVLTAE?] vtuntur auctores hoc interrogandi genere, cum properant ad euentum rei, & cum multis singillatim enumeratis, & commemoratis significant longum esse cetera omnia persequi: vt M. Tull. lib. 1. ad Atticum. *si vquam mihi Symplicia suppeditauerunt, illo tempore. Quid multa? clamores (etenim hæc erat cœlestis, &c.) tanti fuerunt, vt ego eo breuior sim, quod eos vsque istinc exauditos putem.* Idem accus. lib. 4. *Omni bus curat rebus instructum, & paratum vt sit conuiuium.*

F *Quid multa? Rex ita, &c.* Idem de orat. ad Qu. Frat. lib. 1. *Quid multa? nemo in illo iudicio pedem supposit, credo, ne Stoicis renuntiaretur.* Idem epist. ad Pap. Patum. lib. 9. *Quid multa? non mehercule tam perscribere possum, quam mihi gratum feceris, si otiosum Fabium reddideris.* Iterum Horat. saty. 5. lib. 2. *Quid multa? neque illi Sepositi ciceris, neque multa inuidi auene.*

PVDICVM] ab aliena libidine intactum, atque integrum, vt annotatū est epist. ad Quinct. lib. 1.

SERVAUIT] quidam libri veteres habent, *seruabat*, quos non sequor.

NON SOLVM FACTO, VERVM] ita me pudicum seruauit, vt non solum vllam turpitudinem ab altero illatam perpeffus sim: sed ne verbum quidem contumeliosum, aut maledictū audierim, quod potuit vt mirum & pæne aduārum, & incredibile quiddā. Nam difficillimum est maledictum

A dictum vitare vbi ætas, & formæ maturitas suspitioni dant locum.

OLIM] aliquando, *πῶτε*, vt sæpe aliàs. & Virgil. *Aeneid.* 5. *quod tumidis summersum fluctibus olim Tunditur.*

SI PRÆCO] præconis munus quale fuerit, notatum est infra ad illum locum, *Præconem tenui censu.* epist. 7. lib. 1. ad Mæcenatem 2.

COACTOR] coactores dicebantur publicanorum ministri, qui vectigalia minutatim exigebant, operamque suam in ea re publicanis locabant. appellabantur eodem nomine etiam argentiarii ministri, qui in auctionibus pretia rerum venditarum exigebant.

NEQVE EGO ESSEM Q.] neque verò de patre meo questus essem, si præco, aut coactor fuisset, quæstumque ex iis artibus fecissem.

NIL ME POENITEAT SAN. P.] id est, quandiu sanus sim, nunquam mihi doleat, aut nunquam mihi parum beatus videat, quòd tali patre natus sim. nam verbum poenitet hanc interdum vim habet, vt apud M. Tull. in *Cæliana.* id *nunquam tam acerbè feret M. Cælius, vt cum poeniteat non deformem esse natum.* Idem in diuinat. in *Verr. cuius consuetudinis, atque instituti patres nostros non poenitebat.* Terent. *Phorm. nostri nosmet poenitet,* id est, nobis nosmet displicemus. Iterum M. Tull. lib. 1. ad Attic. à *senatu quanti siam minime me poenitet,* id est, à *senatu magni fio: vel non parui estimo.* Liuius lib. 28. *Ea vestra merita, imperatorumque vestrorum erga nos fuerunt, vt nos cladum nostrarum non poeniteat.* Idem eod. lib. *poenitebit te P. Corneli gloria tue, si hostem eum, qui tot funerum, tot cladum nobis causa fuit, tu consul Italia expuleris?*

EÓQVE NON VT M. D.] iccirco (inquit Hor.) non imitabor eos, qui obscuriore loco, parentibusque ignobilibus nati, solent ita se defendere, culpam suam non esse, quòd ingenuos, & claros parentes non habeant.

NAM SI NATURA IVB. &c.] nam si liceret aliis hominibus à certis annis repuerascere, atque ætatem anteaactam iterare, aliosque parentes quoslibet ad ostentationem, & gloriam optare, nemo est, qui non sit alios optaturus: ego autem meis parentibus contentus, alios populi honoribus ornatos, & claros nolim mihi sumere.

C HONESTOS FASCIBVS, ET SELLIS] prætorios, consulareis, ædilitios viros. honestos autem valet idem, quod honestatos, ornatos. placet autem mihi mirum in modum ea scriptura, quæ est in cod. Card. Rain. & tribus Vaticanis & aliquot aliis, *onustus.* vt significet Horatius, prætores & consules fascibus, & sellis & ceteris insignibus onerari potius, quam honorari. natum autem mendum esse credibile est è duarum vocum similitudine, *honestus,* & *onustus,* seu, vt nonnulli scribunt, *honestus.* nam & Varro lib. 4. de lingua Latina scribit, honorem ab onere honesto dictum esse: & honestum eò dictum quòd sit oneratus: & dicuntur magistratus geri, tanquam onera. postremo hanc lectionem confirmat paullo post ipse Horat. ibi, *quòd Nollem onus, haud umquam solitus portare molestum.* Omnino hæc recepta lectio,

tolerabilis quidem est, & reperitur in aliquot lib. D manuscriptis, probabilior tamen est altera, plurimumque antiquorum librorum auctoritate confirmata: & nisi fallor, plane recta & vera.

FASCIBVS] Quærit Plutarchus quæst. Rom. quare consulibus & prætoribus fasces olim præferrentur: & respondet vel propterea quòd significabant, magistratus iracundiam promptam & solutam esse non oportere: vel vt magistratus interea dum soluantur fasces, spatium habeant considerandi sitne supplicio dignus is, cui irati sunt. mora enim iracundiæ iniecta, sæpe fecit vt magistratus sententiam mutarint. Quoniam autem vitia alia sunt sanabilia, alia insanabilia: fasces quidem ea castigant & corrigunt, quæ corrigi & sanari possunt: secures verò, ea, quæ sunt insanabilia, ac desperata, amputant atque excidunt.

DEMENS IVD. VVIGI] quod nihil admiratur, nisi quod est in specie forensi positum.

SANVS TVO] sanus tuo iudicio, qui popularis honores non magni admodum aestimas. Nam Mæcenat nullo vnquam magistratus gessit, vixitque equestri dignitate & loco contentus. *demens, sanus,* antithesis.

NAM MIHI CONT.] nam, si splendidiore loco natus essem, maiores mihi continuo querendæ facultates essent: sumtus faciendi maiores, &c.

SALVTANDI PLVRES] fortasse suffragiorum, & ambitionis causa. vt epist. 6. lib. 1. *Mercurum seruum, qui dicit nomina, &c.*

PEREGRE VEXIREM] tale illud. Od. 16. lib. 2. *neque purpura venale neque auro.* & cad. *Oda tibi tolli binni-Tum apta quadrigis, &c.* sic Homer. *in id. 5. Ἡφῆς αἰς τρώϊσσιν ἀρηγέμεν εὐρύοπα ἢ Νῶς ἡρακλείος, &c.*

CALONES] qui sint calones, docet Festus: & notauimus ad illum locum epist. 14. lib. 1. *innidet usum Lignorum & pecoris tibi calo argutus.*

PETORRITA] vehicula Gallica, epist. ad Aug. *Esseda festinant, pilenta, petorrita, naues.*

CVRTO] curtato, cui cauda est decurtata.

MANTICA] mantica, peram significat, vt docet Porphir. interdum autem costis, seu lumbis equi, aut muli imponebatur, vt hîc & apud Lucil. *Mantica canter I costas grauitate premebat:* interdum humeris gestabatur, vt apud Catull. ad Varum de Suffeno, *Sed non videmus mantica, quod in tergo est.*

TULLI] iterum Tullio illi, quem paullo ante infectatus erat, grauius insultat.

TIBVRTE VIA] via, quæ Tibur ducit. à *Tibure Tiburs,* inquit Varro lib. 7. de lingua Latina.

PVERI LASANVM PORT. OEN.] ridiculè hæc duo coniunxit, lasanum, & œnophorum, vt hominis sordidis indicaret, ac declararet. neque frustra hæc vasa à pueris portari facit. nam hoc ipso significat, inelegantem & immundam eius familiam, sordidumque comitatum fuisse. Mercatores enim & ad quæstum attentiores homines, ne quid à coponibus & hospitiibus sumere necesse haberent, & vt minore sumtu peregrinarentur, & iter facerent, vasa necessaria seruatorum suorum hume-

A humeris imponebant. Est autem lasanum vas ad onus ventris excipiendum, comparatum, & est vox Græca, qua vitur Nicarchus lib. 2. epigr. *Ἦν ὄπῳν αἰτήσατο, δὸν ἐν εἰσφέρει: ἀν' ἀλάχρον μισί, εἶπω, δὸς, πεινῶν, εὐδὲ φέρεϊ λάσανον*, id est, si opum, seu liquorem poscam, docum, id est, trabem affert: si dicā efuriens, dato lachanum, id est, olus: statim affert lasanum. Alij quidam lasanum, dicunt fuisse ollæ podium: sed nihilo minus hoc loco vas significare fatentur, quo alius exoneratur.

HOC EGO COMMODO. &c.] ego hac re, & multis aliis rebus viuo commodius, quàm tu: hac re (inquam) quòd mihi licet ire vel vsque Tarentum, si libeat, vno mulo, cum id prætori nō liceat. omnia autem exempla & typis excusa, & manuscripta, quæ quidem viderim, hinc sunt mendosa, in quibus hæc inest scriptura. *Millibus atque aliis:* cum legendum sit, *Multis atque aliis.* Quis enim unquam ita locutus est *millia alia*, aut *millibus aliis*? nōne ita potius loquuntur omnes Latini scriptores, *mille alia*, & *mille aliis*? Adiutus sum autem ab vno codice manuscripto, in quo ita scriptum reperi non sine litura tamen, *Multibus atque aliis.*

B cuius codicis testimoniū nō edo produco, quòd ex ea scriptura de vera fecerim coniecturam (ego enim multo antè, quàm in illum librum incidissem, ita, vt dico, hunc locum esse emendandum iudicarem) sed nequis religiosior me arrogantia, atque audaciæ infimulet, quasi libros vulgatos sine auctoritate veterum librorum pro meo iure corrigā. Sed sit ita: omnino aut ita hic locus corrigendus est codicibus omnibus inuitis, aut dicendum, Horatium Latinè loquendi consuetudinem vel neglexisse, vel ignorasse.

FALLACEM CIRCVM] cur fallacem? an propterea quòd in eo res furtiue vendebantur? vt vult Acro: an propter astrologos, & diuinatores, & interpretes somniorum, & id genus homines, qui in Circo Romano frequētes erant? quod magis probo. M. Tull. de diuinat. lib. 1. in extr. ex Pacuio, *non vicinos haruspices, non de Circo astrologos: Non Isaiicos cōiectores, non interpretes somnium.* Plautus Pœnulo. *Itaque replebo auitate, atrior multo vt fiet, Quam Egyptij aut qui cortinam ludis per circum ferunt.*

VESPERTINVMQVE PERERRO] *vesperinum forum* dixit, vt distingueret à matutino, quod erat frequentius, & magis differtū: vt epist. 6. lib. 1. *Gargilius, qui mane plagas, venabula, seruos Differtum transire forum populūmque iubebat.* Sed putauī aliquando legendū *vesperinus*, id est, vesperi, vt epistol. ad Numicium. *Et vesperinus pectore lectum.* & sat. 4. lib. 2. *Si vesperinus subito te oppresserit hospes, &c.* Vtro autem modo legas, nihil refert. vide annot. ad illum locum Od. 16. epod. *Nec versperinus circumgemit vrsus ouile.*

A S S I S T O D I V I N I S] id est rebus diuinis, sacrificiis priuatis, aut publicis: rei diuinæ. Virgil. *Aeneid. 8. Exim se cuncti diuinis rebus, ad urbem, Perfectis, referunt.* Tit. Liuius lib. 36. *res diuinæ sacere maioribus hostiis iusserunt.* M. Tull. Verr. de signis. *patera, quæ mulieres ad res diuinæ vterentur.* Immo dic potius *diuinis*, id est, diuinatoribus &

coniecturibus rerum futurarum, & interpretibus somniorum, qui in Circo versari solebant, vt supra ostendimus. hanc enim explicationem magis probo. significat autem sibi licere, quod non licet illis, qui magistratum gerunt.

C I C E R I S] sat. 6. lib. 2. *neque illi Sepositi ciceris, neque longa muidit auena.* Sed admonet me ciceris facta mentio, & nomen ipsum, vt locum illum, qui est in epist. 1. Ciceronis ad Atticum lib. 1. corruptissimum, in quo restituendo tot homines doctissimi elaborarunt, nos quoque ecquid possemus, tentauimus, ex sententia, seu coniectura Simeonis Bosij Lemouicis, planè, vt ego quidè sentio, diuina, sanem, atq; emendem. sic igitur legitur locus ille in libris veteribus. *quæ tum erit absoluta sane facile, eum libenter municieri concili acciderunt.* al. *num ceteri concili acciderint.* vnde sic conicit ille esse legendum, *quæ cum erit absoluta, sane facile tum & libenter Thermum ciceri cusili acciderim:* vt sit hæc sententia, quæ via cum erit absoluta, sane facile & libenter tum Thermum via Flaminia scilicet munita, ciceri cusili, id est, mihi Ciceroni creato consuli, consulem adiecerim. primū alludit ad fabam cusam, seu tusam: deinde ad nomen Thermi, quod apud Græcos lupinū significat, postremò ad prouerbum, in me cude tur faba. Hæc Bosius.

LACHANIQUE CATINVM] Græco nomine vsus est: quod non est ei nouum. lachanum autem olus significat. sed nō dissimulabo, me hunc locum in omnibus codic. deprauatum restituisse, beneficio Rainutij Farnes. Card. in cuius libro sic est emendatus. Nam scriptura vulgata, est inepta, & absurda: *laganique catin.* quod nō est mihi difficile peruincere. Solet Horatius cum victum tenuem, minimeque sumtuosum significare vult, oleris nomen vsurpare. epist. 17. lib. 1. *Si pranderet olus patienter, regibus vti Nollet Aristippus.* epist. ad Torq. eod. lib. *Nec modica cenare times olus omne patella.* sat. 1. lib. 2. *discincti ludere, donec Decoqueretur olus.* saty. 6. eiusd. *O quando faba Pythagora cognata, simulq; Vncta satis pingui ponentur oluscula lardo?* lat. 2. eiusd. *Non ego, narrantem, temere edi luce profesta Quicquam, præter olus fumosa cum pede perna.* sat. 7. eiusd. *si nusquam es forte vocatus Ad cenam, laudas securum olus.* sic Plautus Captiuus, *Æ. Terrestris cena.* E. *sus, terrestris bestia est.* Æ. *multis oleribus.* E. *curato egrosos domi.* Quòd autem quidam post Acronem nugantur hic de lagano, non solum turpiter errant, sed etiam *κακῶν δεινῶν* suam declarant. Nam omnino ita legendum, vt edendum curauī: neque laganū habebatur in cibis parabilibus, & facilibus: cum ex oleo, & farina, & melle, & pipere, & aliis nonnullis rebus conflateretur. Neque me mouet Isidorus lib. 20. cap. 1. qui tradit laganum esse panem latum & tenuem, qui primū in aqua, deinde in oleo frigitur. Nam si laganum panis est, videretur minus apte dixisse, *lagani catinum:* si frigitur, non est panis, neque cibus parabilis, neque cum cicerenumerandus.

PVERIS TRIBVS] à pueris tribus, cuius locutionis texcenta sunt exempla: ex quibus pauca

A ca carpamus. Od. 6. lib. 1. Scriberis Vario fortis, &c. Od. 35. eiusd. *examen Eois timendū Partibus*. Od. 25. *Audiam moderere arboribus fidem*. saty. 10. huius lib. *Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est*, &c. epist. 16. *Si quis bella tibi terra pugnata, maris, Dicat*. de arte poet. *Nolito ad versus tibi factos ducere plenus Lætitia*. sic Catull. ad seipsum. *Amata nobis, quantum amabitur nulla*. sic Græci. Xenoph. Cyri pæd. 5. *ἔμοι παραγμένον*.

LAPIS ALBUS] mensa ex albo marmore, mensa Delphica: quæ rotunda erat, vt alibi dicemus.

POCVLA CVM CYATHO DVO] cur pocula duo? quia pocula semper pari numero in mensa delphica ponebantur: Verbi gratia, si tres conuiuia, tria paria: id est sex pocula: si duo, duo paria: si vnus, qui cenaret, vnum par, seu duo pocula, vt hic. cyathus autem adhibebatur ad aquæ & vini temperationem. aquâ enim ex vrna, seu futo, seu echino, seu quo alio vase aquario: vinum ex amphora, seu cratere cyatho hauriebant, & in scyphos, aut pocula infundebant.

ASTATECHIN. VILIS, CVM P. G.] locus est obscurus cum propter scripturæ varietatē, tum propter ignorationem vasorum Romanorum, quibus utebantur in cenis, & conuiujs. oritur alia difficultas ex voce *echinus*: quæ, quid hoc loco significet, non est facile explicare. alij igitur libri habent: *ast at echino Vilis cum patera guttus*: & ita videtur legisse Porphir. alij, *ast at echinus Vilis, cum pat. gutt.* alij mutata interpunctione, *ast at echinus, Vilis cum patera guttus*: quarum lectionū, quæ sit optima, difficile, & periculosum est pronuntiare. mihi quidem non liquet. secutus sum autem eam scripturam, quam plures codices veteres confirmant, eamque sic explico. *ast at mihi cenanti echinus non magni pretij, nempe fictilis, seu æneus, & guttus & patera. quod si cui magis placeat altera scriptura, ast at echino, &c. eius hanc sententiam esse puto: vilis guttus, & patera astant echino, id est, prope echinum locati sunt. Iam echinum alij vas fictile: alij æneum fuisse dicunt: sed ad quem vsus comparatum fuerit, docet nemo: alij thecam, seu in uolucrum scorteum, in quo vasa includerentur: alij ampullam vitream. Omnino nihil certi, in quo insistere queas. Ego in tanta librorum, & opinionum varietate, quid afferre possum, in quo lector acquiescat: planè nihil. Veruntamen ne hic *καφὸν ἀρόστωτον* fuisse dicar, quid si dicam echinum vas fuisse fictile, aut æneū, amplum, rotundum, humile, in quod vel ciborū reliquæ conicerentur: vel id, quod in poculis reliquum esset, effunderetur, à similitudine vel echini illius forensis, & iudicialis, vel echini marini nominatum? quid si, vt Porphir. ampullam vitreā, aquariam? quid si, vt alij, æneam? Guttus porro à guttis dictus: quia ex eo minutatim vinum fundebant, vt docet Varro lib. 4. de ling. Lat. Pateræ verò in poculis numerabantur, & à patendo dictæ sunt, vt idem ibidem scribit: & eis ad libandū utebatur. Hæc habui, quæ de hoc loco nunc quidem dicerem: aliàs fortasse probabiliora allaturus.*

CAMPANA SVPELL.] significat, vasa illa

omnia fuisse fictilia. nam in Campania, ex luto & argilla, cuius propter soli bonitatem, magna est ibi copia, pulcherrima vasa fingebantur. saty. 3. lib. 2. *Qui Veientanum festis potare diebus Campana solitus trulla*. Alij ænea fuisse dicunt, propter æris Campani nobilitatem, ac præstantiam.

MARSYA] Marfyæ statuam in foro fuisse positam aiunt, vt eius aspectu improbi, atque iniusti litigatores detererentur. Ad hanc autem statuam listebant vadimonium. Notissima est de Marfyæ contentione cum Apolline, & de contentione illius euentu fabula. *obeundus Marfya*, id est, obeunda ea pars fori, in qua Marfyæ statua posita est.

NOVIORVM FER. MIN.] ex duobus Nouiis fratribus probabile est minorem fuisse improbissimū litigatorem, & impudentissimū faneratore: cuius os ne marmora quidem ferre possent.

VNGOR OLIVO, NON QVO] nō eo vngor oleo, quo Natta, seu naca. vngebatur autem ille oleo ex lucernis detracto (quemadmodū Crates Thebanus si quando eum vngi opus esset, in balneū ingressus, olei fordibus, & amurca vngebatur.

fic enim de eo Teles libro *πῶς συγκρίσιως πλάστου καὶ πενίας. πρὸς ῥήτος ἡμῶς ζητῶμεν παχύτερον ἰμάτιον ἐκείνος δὲ διπλάσιος τὸν πρῶτον περιείη, ἄρῳπον πινὰ δύο ἄρῳπα ἔχων εἰ ἀλείψασαι χεῖρας ἔχει, εἰσέλθῳν εἰς τὸ βαλανεῖον, τῷ γλοιῷ ἡλείψατο*: id est ad frigus vestem crassiorem quærimus. ille autem duplicato pallio circumibat, quodammodo duas vestes habens. si opus esset eum vngi, ingressus in balneum, olei fordibus, & amurca vngebatur: vel, quod quidam magis probant, oleo lucernario, id est, quod lucernis conuenit, quodque ellychnijs instillatur: tantæ erant hominis sordes. Tale autem oleum, insuavis & ingrati odoris est, minimeque ad vngenda corpora accommodatum. Neque verò assentior iis, qui *naca* legendum esse contendunt: primum quod alteram scripturam video ab omnibus codicibus etiam calamo exaratis confirmari: deinde quod probabilius est ab Horatio Nattam nescio quem hoc nomine notari. Scimus autem Nattam familiæ Rom. cognomen fuisse. M. Tull. lib. 4. ad Attic. *De Natta ex tuis primū scui litteris: oderam hominem, &c.* Idem de diuinat. lib. 2. *Natta verò statua, aut era legum de celo tacla quid habent obseruatum ac vetustum? Pinarij Natta nobiles, à nobilitate igitur periculum.* Idem in orat. pro Murena, *Non igitur si L. Natta summo loco adolescens, qui, & quo animo iam sit, & qualis vir futurus sit, videmus, &c.* Nihil prohibet autem, quo minus, vt ex optimo patre sæpe improbissimus nascitur filius: sic ex nobili & honesta familia, turpis aliquis, & infamis homo existat. Præterea credibile est ab Horatio sordidum aliquem hominem appellatū esse nomine alieno, non suo, propter metum legis: vel eum iam fuisse mortuum.

AST, VBI ME F. S. ACR. IRE LAVATVM] profert hunc versum Seruius ad illud Virgilij, *vel cum tonsis illotus adhaesit Sudor, &c.* & ait à lauo esse lotus & lautus. *inde est, inquit, lautū eo.* Nam illud ab Horatio satis licenter dictum est. *Ast. v. me f. s. acr. ire lauatum, &c.*

A **ADMONUIT]** *ἠγορεύω*. nam aliud est mone-
re, aliud admonere, ne quis erret: quamquam mo-
nitores dicuntur à Latinis, ij, qui admonent.

RABIOSI SIGNI] Canicula. signum ap-
pellavit impropiè. Oda 17. lib. 1. *Hic in reducta
valle Canicula Vitabis astus.*

PRANS. NON AVIDE, QVANT. INT.]
huius loci sententia est, Ego tantillum pransus,
quantum interpellat, id est, non sinat, me totum
diem inani ventre permanere, domi otior. signifi-
cat, se non tantum vorare in prandio, vt cibo, &
potione ventrem referciat, atque oneret: sed quan-
tum satis sit ad ieiunitatem, famemque depellen-
dam, vireisque corporis reficiendas, donec cenæ
tempus adueniat. si quis enim non prandeat: sed
cibi, & potionis vsu in vesperum, & cenæ tem-
pus differat, ieiunus, & inanis diem totum dura-
re dicendus sit: Nunc autem cum prander tenui-
ter, & parcè: saltem hoc prandium eum interpel-
lat, quominus inanis ad vesperam permaneat. *in-
terpellare* propriè valet interloqui, seu loquentis
oratione interrumpere. vsurpatur pro eo, quod est
obstare, & interrumpere simpliciter, & impedimē-
to esse, vt hoc loco, & apud M. Tull. lib. 1. epist.

B ad Attic. *sed hac tota res interpellata bello refrixerat.*

**C. Matus ad Cic. lib. 11. epist. sed qua hac est arro-
gantia, quod Caesar numquam interpellauit, quin,
quibus vellem, atque etiam quos ipse non diligebat,
tamen iis vterer: eos, qui mihi amicum eripuerunt, ef-
ficere conari, ne, quos velim, diligam?** Brut. ad Cic.
eod. lib. *Interpellent me, quo minus honoratus sim,
dum ne interpellent, quo minus resp. à me commodè
administrari possit.* Notissimum autem est, pran-
dia Romana aut breuissima, & parcissima fuisse,
aut, si qua fuerint sumtuosiora, & liberaliora, ea
vel festis diebus vsurpari solita, vel nuptialia fuisse,
vel ambitionis, & largitionis, vel luxuriæ causa
instituta. his causis exceptis, & similibus, parcè
admodum prandebant, cenabant liberalius. ien-
taculo autem, merenda, & vesperna puto pue-
ros duntaxat, & operarios homines vsos esse. Ne
illud quidem prætermittendum est, Græcos illos
Heroas, tantisper dum bellum gerebant, & in cas-
tris erant, ter die cibum capere consueuisse: ac
primum quidem cibum, & matutinum, *ἀπρω* esse
nominatum: secundum, *δευπνον*, id est, prandium:
tertium, *δωπνον*, id est, cenam: cum hodie *δευπνον* idē,
quod cena valeat: *ἀπρω* autem prandium. annot.
interpres Hom. *δδυσσ. β.*

DOMESTICVS] domi, quod erat loci, ad per-
sonam transfudit: vt quod est temporis, crebrò so-
let. de quo genere paullo antè diximus.

VICTVRVS SVAVIVS] ego victurus. sic
habent aliquot manuscr. cod. in his duo Vatic. &
Iann. quam scripturam secutus sum. alij habent
victurum, nempè me.

SATYRA 7.

Proscripti Regis Rupili pus, atque ve-
nenum,

*Hybrida quo pacto sit Persius vltus, opi- D
nor*

*Omnibus & lippis notū, & tonsorib. esse.
Persius hic permagna negotia diues ha-
bebat*

*Clazomenis: etiam liteis cum Rege mo-
lestas:*

*Durus homo, atque odio qui posset vin-
cere Regem:*

*Confidēs, tumidus, adeò sermonis amari,
Sisennas, Barros vt equis præcurreret
albis.*

*Ad Regem redeo. postquam nihil inter
vtrumque*

*Cónuenit (hoc etenim sunt omnes iure
molesti,*

*Quo fortes, quibus aduersum bellum in- E
cidit. inter*

*Hectora Priamiden, animosum atq; in-
ter Achillem*

*Ira fuit capitalis, vt vltima diuideret
mors:*

*Non aliam ob causam, nisi quòd virtus in
vtroque*

*Summa fuit. duo si discordia vexet iner-
teis:*

*Aut si disparibus bellū incidat, vt Dio-
medi*

*Cū Lycio Glauco: discedat pigrior, vltro
Muneribus missis.) Bruto prætoze tenēte*

*Ditem Asiam, Rupill, & Pers Ipar pu-
gnat: vti non*

*Compositus melius cum Bitho Bacchius. F
in ius*

*Acres procurrunt, magnum spectaculum
vterque.*

*Persius exponit causam: ridetur ab omni
Conuentu: laudat Brutum: laudatq; co-
hortem.*

*Solem Asia Brutum appellat: stellasque
salubreis*

*Appellat comites, excepto Rege: canem
illum,*